

Læreren som leder

Thomas Nordahl (Kunnskapsheftet 06) beskriver klasseledelse som lærerens evne til å skape et positivt klima i klassen, etablere arbeidsro og motivere til arbeidsinnsats.

Klasseledelse

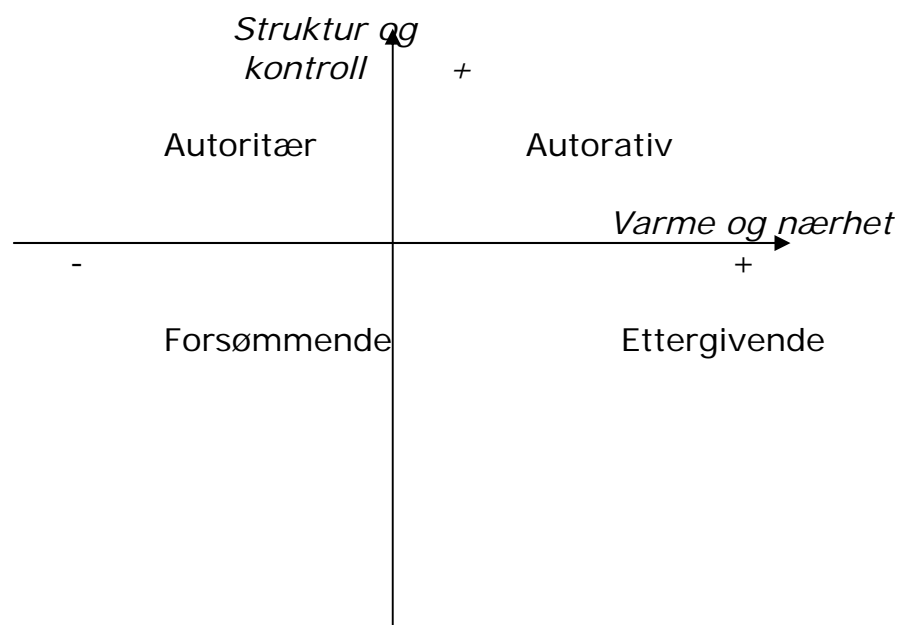
Alle elevgrupper har et behov for ledelse, og derfor framstår ledelse som en sentral oppgave for alle lærere (Ogden 2001). I denne sammenhengen forstås klasseledelse som lærerens evne til å skape et positivt klima i klassen, etablere arbeidsro og motivere til arbeidsinnsats.

Denne klasseledelsen må utføres av den læreren som til en hver tid er til stede i klassen, enten det er i eller utenfor klasserommet. Ledelsen foregår imidlertid alltid gjennom samhandling med elevene, og derfor er relasjonen til elevene også vesentlig for lærerens mulighet til å utøve ledelse.

Klasseledelse skal utøves av læreren. Om ikke læreren tar ledelsen vil det alltid være noen elever som er beredt til å ta over ledelsesfunksjonene. Mellom elevene vil det også eksistere lederskap, og læreren kan stå i fare for å være så utydelig i sin ledelse at det gir betydelig rom for at enkeltelever får en uheldig innflytelse i klassen.

Har læreren først gitt slipp på ledelsen er den svært vanskelig å ta tilbake. I skolens hverdag vil lærerens ledelse handle mye om struktur, forstått som at læreren er til stede slik at undervisningen starter når den skal, at læreren har kontroll, at overganger mellom aktiviteter er forutsigbare, at timer avsluttes på en tydelig måte og lignende.

Klasseledelse vil ofte dreie seg om en balansegang mellom å kontrollere eller ha struktur på den ene siden, og evnen til å gi varme eller være nær elevene på den andre siden. Slik blir relasjonen mellom elev og lærer også nært knyttet til ledelse. Dette kan settes opp som en figur med to akser (dimensjoner) som står vinkelrett på hverandre.

Denne figuren bør brukes aktivt i forhold til å vurdere klasseledelse som en mulig opprettholdende faktor. Et sentralt spørsmål vil være:

- **Hvilken form for klasseledelse preger lærerens ledelse i ulike opplærings situasjoner?**

Thomas Nordahl forklarer i Kunnskapsheftet til LP-modellen hvordan lærerens undervisning kan være en opprettholdende faktor for problematferd.

Undervisningen som opprettholdende faktor

Med undervisning forstås her primært de didaktiske forholdene knyttet til mål, innhold i ulike fag, bruk av ulike arbeidsmåter og vurderingsprinsipper.

Disse didaktiske elementene i undervisningen er viktig for både elevenes læringsutbytte og atferd, og de vil alltid være viktig å vurdere som en mulig opprettholdende faktor (Nordahl 2000). Gjennom undervisningen ønsker læreren å påvirke elevene og dermed er det vesentlig hva denne undervisningen består i og hvordan den gjennomføres.

I denne sammenhengen er det også vesentlig å understreke at undervisning slik elevene vurderer det, er noe de selv opplever at de deltar i (Aronowitz og Giroux 1993). Undervisning er i elevperspektiv ikke noe som utføres av læreren alene, og som kan bedømmes ut fra lærernes handlinger.

Undervisning er i større grad en dialektisk prosess i form av en interaksjon mellom lærer, elev og lærestoffet. I denne prosessen etableres engasjement og det gis muligheter for positive mestringsopplevelser. Denne forståelsen av undervisning innebærer også at mellommenneskelige forhold i opplærings situasjonen vil være av avgjørende betydning for de handlinger elevene viser.

Et vesentlig prinsipp i norsk skole er tilpasset opplæring. Alle elever har rett til en opplæring i samsvar med egne evner og forutsetninger. Dette stiller store krav til hvordan lærere bør differensiere og tilpasse undervisningen til de enkelte elevene i en klasse eller basisgruppe.

Manglende tilpasset og differensiert opplæring kan ofte betraktes som en opprettholdende faktor for elevens lærings- og atferdsproblemer. I forhold til undervisningen som en mulig opprettholdende faktor kan følgende spørsmål være hensiktsmessig å stille:

- Er **målene** for undervisningen **realistiske og tilpasset** elevenes forutsetninger og formidles det klare forventninger om læring?
- Er undervisningen preget av et **innhold** som skaper **deltagelse** og **engasjement** hos elevene og gir innholdet alle elever gode muligheter for mestring?
- Preges undervisningen av **arbeidsmåter som mestres** av både elever og lærere? Er det en god sammenheng mellom arbeidsmåter som ansvar for egen læring, prosjektarbeid, formildingsorientert undervisning og undervisningens innhold?
- Er **elevvurderingen preget av ros og oppmuntering** og i hvor stor grad anvendes det negative tilbakemeldinger og kritikk av elever?

Svarene på denne type spørsmål vil være avgjørende for om undervisningen kan betraktes som en opprettholdende faktor for de utfordringene læreren har.